
Válečná traumata pronásledují bosenské veterány dodnes, upozorňuje antropolog

Válečná traumata pronásledují bosenské veterány dodnes, upozorňuje antropolog Klepal

Válka v Bosně a Hercegovině skončila už před osmnácti lety, s jejími dopady se však země a především její obyvatelé vyrovnávají dodnes. Studiu válečných veteránů, kteří ještě roky po válce trpí posttraumatickou stresovou poruchou, se věnuje medicínský antropolog PhDr. Jaroslav Klepal z [Fakulty humanitních studií UK](#). V budoucnu by se chtěl zabývat i životem vysloužilců moderního českého státu.

„Bosna a Hercegovina je pro mě hodně osobní příběh. Poprvé jsem tam jel v roce 2002 se svou tehdejší přítelkyní, která pocházela ze Sarajeva, odkud před válkou odešla s částí své rodiny. Země mě začala fascinovat a od té doby tam jezdím téměř každý rok. Během toho času jsem potkal spoustu lidí, kteří byli ve válce jako vojáci. Začal jsem se tématem víc zabývat a zjistil jsem, že dvě třetiny mužské populace ve válce sloužily. Zajímá mě, co se s nimi děje teď, po těch letech, co válka skončila,“ popsal cestu ke svému výzkumu Jaroslav Klepal, doktorand Fakulty humanitních studií UK, který studoval také etnologii na [Filozofické fakultě UK](#).

Medicínskou antropologií, tedy tím, jak zdraví, nemoc a lidská tělesnost získávají svoji podobu prostřednictvím konkrétních sociokulturních procesů, se začal hlouběji zabývat poté, co absolvoval půlroční stáž na New York University, kde navštěvoval kurz medicínské antropoložky Emily Martin. Jeho první intenzivní setkání s tímto oborem ho nakonec dovedlo přes diplomovou práci věnovanou problematice náboženství a těla i k tématu doktorské práce a především k jeho celoživotnímu zájmu.

Pro svůj výzkum si vybral organizaci sídlící v bosenském městě Tuzla sdružující válečné veterány trpící posttraumatickou stresovou poruchou. Jaroslav Klepal tam odjel na roční výzkum. „Ze začátku jsem z toho měl hrozný strach. Představoval jsem si, že komunikace s válečnými veterány, kteří trpí psychickými problémy, bude velmi problematická. Samozřejmě to nebylo jednoduché, po čase se to ale úplně změnilo. Naprosto mě mezi sebe přijali a dnes mám mezi nimi řadu blízkých přátel,“ usmíval se.

Z psychiatrického hlediska je posttraumatická stresová porucha duševní reakcí člověka na nějaký traumatický zážitek. Trpět jí mohou oběti násilného činu, postižení povodněmi, účastníci dopravních nehod nebo právě vojáci. Nemocní mají problémy se spánkem a koncentrací, trápí je noční můry, ve kterých se jim znovu promítají jejich špatné zážitky, bývají náchylní k agresi, mají sklon k závislostem na omamných látkách.

Prostřednictvím výzkumu u válečných veteránů v Bosně a Hercegovině však Jaroslav Klepal zjistil, že tyto problémy nejsou pouze výsledkem psychického traumatu, spoluutvářeny jsou také poválečnou situací ve společnosti – například ekonomickou nestabilitou a vysokou nezaměstnaností, ztrátou sociálních jistot, nedostupností odpovídající zdravotní péče nebo politickými manipulacemi válečné minulosti.

Veteránská organizace přitom v Tuzle vznikla až deset let po válce, kdy se začalo ukazovat, že posttraumatická stresová porucha je skutečně vážný problém tamní společnosti. Organizace funguje jako jakýsi klub, kam vysloužilci denně

docházejí a kde mohou s ostatními členy sdílet své problémy a společně hledat jejich řešení. Inspirováni léčebnými metodami na psychiatrických klinikách, kterými si většina ze členů prošla, si sami zavedli i pravidelné psychoterapie.

Do organizace v letech 2007 a 2008 denně docházel i Jaroslav Klepal. Vedle toho, že pracoval na svém výzkumu, pomáhal i s jejím rozvojem. S vysloužilci jezdil po celé zemi na veteránská setkání a pomáhal při zakládání svazu, jehož cílem je boj za sociální a zdravotní práva traumatizovaných válečných veteránů.

Dennodenní kontakt s lidmi, kteří hovořili o svých zkušenostech s bojem na život a na smrt i o svých traumatech, byl pro Jaroslava Klepala velmi náročný. „Po půl roce, co jsem byl v Tuzle, jsem začal mít noční můry, zdály se mi brutální sny o válce, začal jsem mít různé problémy. Bylo těžké se s tím vyrovnat,“ vzpomínal.

I z toho důvodu se po návratu do České republiky nemohl nějakou dobu věnovat zpracování dat, která v Tuzle nasbíral. „Musel jsem získat odstup. Díky výzkumu v terénu jsem si uvědomil, že člověk má víc identit a dost často nejsou v jeho rukou,“ připustil a s ironickým úsměvem připomněl příběh, kdy jel v Bosně a Hercegovině společně s veterány do parlamentu a tehdejší premiér ho považoval za jednoho z válečných vysloužilců. „Byl jsem celý zarostlý, červené oči, pod nimi kruhy, nebylo se čemu divit, že si myslel, že jsem jedním z nich...“ Dnes však už Jaroslav Klepal svou disertační práci dotahuje do konce. „Byla to životní lekce, člověk si začne uvědomovat spoustu věcí, které mu předtím možná připadaly nedůležité,“ zdůraznil.

Téma ho natolik oslovilo, že uvažuje o tom, že by se v budoucnu věnoval válečným vysloužilcům moderního českého státu. „Od války v Perském zálivu už prošlo různými misemi na dvacet tisíc lidí vyslaných z naší země. Rád bych se ve svém dalším projektu zabýval veterány nového českého státu, o kterých se toho moc neví,“ vyhlíží další projekt Jaroslav Klepal.